

SÖDERTÖRNS TINGSRÄTT
Avdelning 6

DOM
2016-11-09
meddelad i
Huddinge

Mål nr: B 3962-16

PARTER (Antal tilltalade: 1)

Tilltalad

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Offentlig försvarare:
Advokat Ola Salomonsson
Advokatfirman Ola Salomonsson
Kommanditbolag
Kungsholms Torg 16, 4tr
112 21 Stockholm

Åklagare

Assistentåklagare Elin Malmberg
Åklagarmyndigheten
Söderorts åklagarkammare i Stockholm
Box 1194
141 24 Huddinge

DOMSLUT

Åtal som den tilltalade frikänns från

Obehörigt avvikande från trafikolycksplats, 5 § 1 st trafikbrottslagen (1951:649)
2015-11-02

Ersättning

Ola Salomonsson tillerkänns ersättning av allmänna medel med 5 337 kr. Av beloppet avser 1 067 kr mervärdesskatt. Denna kostnad ska stanna på staten.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
141 84 Huddinge	Björnkullavägen 5 A	08-561 660 60	08-711 05 80	måndag - fredag
		E-post: sodertorns.tingsratt.avdelning6@dom.se www.sodertornstingsratt.domstol.se		08:30-16:00

YRKANDEN M.M.

Åklagaren har yrkat att [REDACTED] ska dömas för följande brott.

Obehörigt avvikande från trafikolycksplats

[REDACTED] har under färd med personbil [REDACTED] sammanstött med annat fordon varvid skador uppkommit. Trots att [REDACTED] märkte kollisionen, avvek han från platsen utan att lämna uppgift om namn och adress eller i övrigt göra vad som krävdes med anledning av olyckan. Det hände den 2 november 2015 vid rondellen i höjd med Vantörsvägen 301, Hägersten, Stockholms stad.

[REDACTED] begick gärningen med uppsåt.

[REDACTED] som fått del av åtalet men inte kommit till den förhandling som tingsrätten hållit i målet, har uppgett till polisen att han förnekar brott.

UTREDNINGEN

På åklagarens begäran har förhör hållits med målsäganden [REDACTED] Tingsrätten har också tagit del av de uppgifter som [REDACTED] lämnat till polisen.

DOMSKÄL

[REDACTED] har uppgett att [REDACTED] körde upp vid sidan av honom och styrde sin firmabil mot hans bil så att skador uppstod. Han har anfört att [REDACTED] tryckte sin bil mot hans bil hela vägen till trottoarkanten, vilket gjorde att hans högra fälg skrapade mot trottoarkanten. Efter att han stannade till fortsatte [REDACTED] förbi honom, vilket ledde till skador på kofångaren samt färgavskrapning. [REDACTED] har å sin sida uppgett att [REDACTED] bil körde på hans bil. Han har anfört att det blev trångt för att vägen smalnade av och att [REDACTED] då körde på bakre delen av hans bil med främre delen av sin bil.

Genom de i allt väsentligt samstämmiga uppgifter som [REDACTED] och [REDACTED] lämnat är det visat att det skett en kollision mellan deras bilar. Båda har vidare uppgett att de stannade till kort efter kollisionen och började gräla med varandra om det inträffade. Frågan som tingsrätten har att ta ställning till är om [REDACTED] i det sammanhanget avvek från platsen utan att lämna uppgift om namn och adress eller i övrigt göra vad som krävdes med anledning av olyckan.

[REDACTED] har uppgett att han efterfrågade legitimation från [REDACTED] för att försäkringsbolagen skulle kunna utreda händelsen. [REDACTED] visade inte sin men frågade i stället efter hans legitimation. [REDACTED] fick se den och fotograferade av den. När [REDACTED] åter igen bad att få se [REDACTED] legitimation svarade denne att "det ska du skita i". [REDACTED] tog då tag i den namnbricka som hängde runt [REDACTED] hals för att försöka läsa dennes namn. [REDACTED] slet dock tillbaka namnbrickan och sa "den ger du fan i". Därefter hoppade [REDACTED] in i sin bil och lämnade platsen.

[REDACTED] har å sin sida uppgett att han ville se [REDACTED] körkort innan han visade sitt. Den legitimation som [REDACTED] visade upp var dock inte ett körkort. [REDACTED] tog därefter den arbetslegitimation som hängde runt hans hals och läste både förnamn och efternamn. [REDACTED] antecknade dock inget. Därefter drog han tillbaka legitimationen från [REDACTED] hoppade in i bilen och körde iväg till polisen för att anmäla händelsen. Han åkte iväg eftersom de stoppade upp trafiken. På direkt fråga från polisen har [REDACTED] uppgett att han lämnade platsen utan att uppge sitt namn och sin hemvist trots att han förstod att det var en trafikolycka han hade haft del i.

Genom [REDACTED] och [REDACTED] samstämmiga uppgifter är det visat att de båda varit inblandade i en trafikolycka, varför de är skyldiga att identifiera sig och bidra till utredningen om densamma. Tingsrätten saknar all anledning att inte tro på [REDACTED] uppgifter om att [REDACTED] inte frivilligt velat uppge sin identitet

samt att han inte hunnit läsa och memorera hela [REDACTED] namn innan denne drog tillbaka namnbrickan och lämnade platsen. Genom att lämna platsen utan att försäkra sig om att [REDACTED] fått kännedom om [REDACTED] identitet har han enligt tingsrätten brutit mot bestämmelsen i trafikbrottslagen om obehörigt avvikande från trafikolycksplats. Att [REDACTED] senare tagit kontakt med polisen fritar honom inte från ansvar.

Europakonventionens tillämplighet i målet

Tingsrätten har i målet valt att ta upp frågan om [REDACTED] har någon rätt till skydd mot självinkriminering och om detta skydd gör att det finns skäl att inte tillämpa den bestämmelse i trafikbrottslagen som [REDACTED] brutit mot.

Rätten till skydd mot självinkriminering

Enligt regeringsformen får lag eller annan föreskrift inte meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EKMR). Skulle domstol eller annan myndighet anse att svensk lag står i strid med konventionen ska lagen inte tillämpas.

I artikel 6 EKMR stadgas att var och en har rätt till en rättvis rättegång. Den som anklagas för brott ska betraktas som oskyldig till dess hans eller hennes skuld lagligen fastställts. Den aktuella artikeln är mycket allmänt hållen men har genom den rättspraxis som utvecklats av Europadomstolen fått ett mer detaljerat innehåll. En av de principer som artikeln ansetts skydda är principen om skydd mot självinkriminering. Det betyder att staten inte får ålägga en person att själva bidra till utredningen om dennes eventuella brottslighet och på så sätt underlätta för staten att bevisa personens skuld. Denna börda ska uteslutande ligga på staten och inte på den enskilde.

Skyddet mot självinkriminering i svensk rätt

Svensk rätt innehåller ingen uttrycklig bestämmelse som ger svenska medborgare eller andra som visast här i landet något skydd som går utöver det som EKMR ger. Ändå har denna princip ansetts viktig och har gett avtryck i svensk lagstiftning på olika sätt.

När det t.ex. gäller vittnen som hörs under ed sägs i 36 kap. 6 § rättegångsbalken att ett vittne inte behöver yttra sig om en omständighet som skulle röja att vittnet eller någon som är närstående till vittnet har begått en brottslig gärning. Rättigheten är oinskränkt och ger i princip vittnet själv rätt att bestämma när regeln kan åberopas. Det är i princip bara i fall där det är alldeles uppenbart att vittnet eller någon vittnet närstående inte har begått ett brott som en domstol skulle kunna tvinga vittnet att besvara frågan. Denna rättighet går utöver den rättighet som Europadomstolen lagt fast att EKMR ger en person som kan tänkas ha begått ett brott.

I svensk lag finns också regler som ska hindra att bevisföremål förstörs och att brottsmisstänka undandrar sig lagföring. En sådan regel återfinns i 17 kap. 11 § brottsbalken där det föreskrivs att den som hjälper en gärningsman att undkomma eller undanröjer bevis om brottet eller på annat sätt motverkar att brottet uppdagas eller beivras ska dömas för brottet *skyddande av brottsling*. Att märka här är att det alltså inte är straffbelagt för gärningsmannen själv att avvika eller försöka förstöra bevis. Detta är endast belagt med straff om gärningsmannen gör detta genom att begå någon annan brottslig handling, t.ex. skadegörelse eller allmänfarlig ödeläggelse. I sådana fall döms då för dessa brott men gärningsmannen kan inte dömas till ansvar för undanröjandet av bevisningen som sådan.

Den nu aktuella gärningen

Rent allmänt är det alltså inte straffbart enligt svensk rätt att förstöra bevis, avvika eller på något annat sätt försvåra för staten att utreda och åtala gärningsmän för de brott som de har begått. Från denna huvudregel finns ett undantag, nämligen

bestämmelsen i 5 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott om *obehörigt avvikande från trafikolycksplats*, s.k. smitning. Enligt bestämmelsen är vägtrafikant, oavsett om denne har haft någon skuld i en inträffad trafikolycka, skyldig att bidra till utredningen av olyckan. Han eller hon får inte avvika eller undandra sig att uppge namn och hemvist eller att lämna andra upplysningar om händelsen. Om man inte uppfyller denna skyldighet döms personen till böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet grovt döms till fängelse i högst ett år. I rättspraxis kan man notera att smitning från trafikolyckor med allvarliga personskador normalt har bedömts som grova brott och att brottet som sådant då bedömts som så allvarligt att fängelse har valts som påföljd.

Som kan noteras ovan undantas uttryckligen inte den som är skyldig till trafikolyckan från skyldighet att uppge sin identitet. Inte heller är personen undantagen från skyldigheten att *lämna upplysningar om händelsen*.

Konventionen

Genom ett flertal rättsfall från Europadomstolen är det som tidigare anförts klarlagt att artikel 6 ger ett skydd mot självinkriminering. Innan tingsrätten går närmare in på hur detta skydd ser ut finns det anledning att klargöra vissa allmänna saker om EKMR:s rättighetsskydd och dess förhållande till Europadomstolens praxis.

De rättigheter som tillkommer svenska medborgare och andra som vistas här i landet enligt EKMR har alltid sin grund i konventionen och konventionens text. Det är alltså konventionen som sådan som ger rättigheten och inte Europadomstolens praxis. Europadomstolen har bara till uppgift att tolka och tillämpa konventionstexten i enskilda fall. I artikel 19 sägs att domstolen har inrättats för att säkerställa att de förpliktelser som de stater som anslutit sig till konventionen har också fullgörs. Domstolens primära uppgift är alltså att säkerställa att Sverige som land och de domstolar och myndigheter som verkar inom landet följer och respekterar de åtaganden som Sverige gjort. Det är bl.a. av detta skäl som Europadomstolen vid upprepade tillfällen

slagit fast att det inte är Europadomstolens uppgift att vara den primära tillämparen och uttolkaren av konventionen. I stället är det alla som har att döma i mål eller fatta beslut i enskilda ärenden där konventionsgrundande rättigheter görs gällande som har att pröva om t.ex. tillämpningen av svensk rätt står i överensstämmelse med EKMR. Det innebär i sin tur att tillämpningen av konventionen och uttolkningen av konventionen kommer att skilja sig åt, eftersom antalet beslutsfattare som har att pröva frågan är närmast oräkneliga. Europadomstolens roll, som är att se till att stater inte bryter mot sina åtaganden, blir därför inte att sätta något tak för de rättigheter som konventionen kan tänkas ge utan i stället att slå fast de grundläggande rättigheter som ingen stat får bryta mot. Om de stater som anslutit sig till konventionen genom lag eller rättspraxis väljer att ge konventionen en vidare tolkning än den som slagits fast av Europadomstolen finns det inget hinder mot detta. En sådan rättighet, som alltså ännu inte slagits fast av Europadomstolen, gäller likväl och ska respekteras.

Högsta domstolen har också i rättsfallet NJA 2005 s. 805 uttalat att inte bara klara brott mot meddelade domar från Europadomstolen ska beaktas av svensk domstol. Det räcker med att den domstol som har att döma i målet bedömer att det är sannolikt att Europadomstolen skulle anse att en fällande dom skulle innebära en kränkning av EKMR för att svensk lag inte ska tillämpas. Det bör i sammanhanget noteras att denna dom meddelades vid en tid då regeringsformen krävde att det var uppenbart att svensk lag stred mot EKMR för att svensk lag inte skulle tillämpas.

Europadomstolens praxis

När Europadomstolen har prövat frågor om skydd mot självinkriminering har domstolen ofta kommit att resonera över om personen ifråga har varit anklagad för ett brott. Vid bedömningen av om en person är "anklagad" (eng. "charged") har Europadomstolen i fallet *Serves* mot Frankrike anfört att begreppet ska ges en vid tolkning samt tolkas autonomt, d.v.s. oberoende och självständigt i förhållande till varje medlemsstats respektive lag. I fallet hade *Serves*, en fransk militärofficer, kallats som vittne till en rättegång där två underordnade soldater anklagades för mordet på en

invånare i det afrikanska land där den franska militären var stationerad. Serves vägrade upprepa gånger att svära vittnesed och att lämna någon information. Detta resulterade i att domaren i målet ålade Serves att betala böter, ett beslut han överklagade med hänvisning till artikel 6 i EKMR. Europadomstolen gjorde i fallet även klart att begreppet ”anklagad” innefattade fall där den misstänktes/berördas situation "väsentligen påverkats av förfarandet" (eng. "substantially affected"). Detta gäller även om anklagelsen aldrig leder till åtal (jfr Funke mot Frankrike, Heaney & McGuinness mot Irland och Quinn mot Irland). Vid brottsutredningar och straffrättsliga förfaranden är det viktigt att hålla i minnet att utredningsstadiet de facto startar vid tiden för (det eventuella) brottets inträffande. All tid därefter möjliggör en utredningen av det (eventuellt) begångna brottet.

En annan viktig aspekt i Europadomstolens praxis är om det föreligger ett *pågående eller förväntat* straffrättsligt förfarande gentemot den misstänkte/berörda. I fallet Weh mot Österrike fann domstolens majoritet (kammare) att så inte var fallet. Majoriteten konstaterade i stället att åklagarmyndigheten *rent faktiskt* inte hade några misstankar gentemot den misstänkte/berörda och att artikel 6 i EKMR därför inte kunde skydda honom när myndigheten efterfrågade viss begränsad information (bilförarens identitet), vid risk för straff. I fallet hade Weh i enlighet med österrikisk lag ålagts att betala böter eftersom föraren av den bil Weh var registrerad ägare till hade överskridit hastighetsbegränsningen vid ett visst tillfälle. När Weh inte betalade de böter han ålagts inleddes ett straffrättsligt förfarande gentemot den dittills okända föraren av bilen. I samband med detta ålades Weh, som registrerad ägare till bilen, att upplysa den utredande myndigheten om vem som kört bilen vid tiden för hastighetsövertredelsen vid risk för böter (som senare dömdes ut), en skyldighet han klagade över med hänvisning till artikel 6 i EKMR. I den skiljaktiga mening från domarna Lorenzen, Levits och Hajiyev anfördes dock att "det är litet tvivel att (det straffrättsliga) förfarandet för fortkörning, som tills vidare innefattade oidentifierade brottslingar, skulle utvecklas till ett förfarande gentemot den misstänkte/berörda om han hade erkänt att han körde bilen, dvs. uppgett sin identitet. Därför hade han försett åklagaren

med en avgörande faktor/bevisning i dennes utredning och åtal (eng. "case") mot honom". Minoriteten ansåg därför att personen ifråga var skyddad av artikel 6 i EKMR så fort bilförarens identitet efterfrågades.

Europadomstolen har alltså varit splittrad och dess avgöranden (som är många) ger en långt ifrån enig bild. I vad som får förstås vara ett försök att klargöra rättsläget har domstolen i stor kammare i rättsfallet O'Halloran & Francis mot Storbritannien specificerat vissa avgörande kriterier vid bedömningen huruvida en persons rätt att inte belasta sig själv kränkts, nämligen

- graden och arten av det tvång som utövades för att åtkomma den aktuella bevisningen,
- vilka garantier till förmån för den misstänkte som stadgas i den nationella lagstiftningen (tillgången till rättsliga garantier), samt
- hur det med tvång åtkomna materialet använts i rättsprocessen.

I fallet hade de bilar som O'Halloran och Francis var ägare till ertappats med att ha framförts med för hög hastighet. De informerades om att polisen avsåg att åtala de personer som vid de aktuella tillfällena varit förare och uppmanades att ge upplysningar om förarnas namn och adresser eller att lämna andra upplysningar som kunde möjliggöra identifiering av förarna. De fick också veta att de kunde straffas om de inte lämnade de begärda upplysningarna. O'Halloran svarade att han själv hade framfört fordonet vid det aktuella tillfället, medan Francis vägrade att lämna upplysningar med hänvisning till rätten mot självinkriminering. O'Halloran åtalades och begärde utan framgång att hans erkännande inte skulle få utgöra bevisning mot honom. Han dömdes för hastighetsöverträdelse till böter. Francis åtalades för sin vägran att lämna upplysningar och dömdes för detta till böter. Både O'Halloran och Francis överklagade med hänvisning till artikel 6 i EKMR.

Europadomstolen ansåg att såväl O'Halloran som Francis visserligen hade utsatts för tvång av direkt natur men att detta tvång var av särskild karaktär eftersom det var del

av det regelverk som alla som väljer att köra bil underkastar sig (det var enligt Europadomstolens mening rimligt att bilägare i trafiksäkerhetens intresse underkastades särskilda regler). Europadomstolen pekade även på det faktum att informationen det rörde sig om var ett "simple fact"; dvs. att uppge vem som kört bilen vid en specifik tid, och att den brittiska lagstiftningen innehöll garantier för de misstänkta i form av ett visst beviskrav samt att användningen av den belastande informationen som åtkommits endast utgjort ett av flera bevis som den inhemska domen baserats på.

Högsta domstolen i Finlands dom (HD:2014:67)

Den 24 september 2016 meddelade Högsta domstolen i Finland en dom som gällde en person som med sin bil hade skadat en annan persons bil. Han åtalades för att ha underlåtit att underrätta den skadelidande eller polisen om en trafikolycka (smitning). Domstolen valde att ta upp och pröva frågan om den åtalades förfarande kunde tillräknas honom som brott, då man beaktade syftet med stadgandet, anmälningsspliktens innehåll och den omständigheten att han genom att uppfylla anmälningssplikten hade blivit tvungen att ange sig själv för ett brott. De centrala delarna av domstolens domskäl följer nedan.

Central rättspraxis som gäller skydd mot självinkriminering

6. I såväl Högsta domstolens som Europeiska människorättsdomstolens rättspraxis har frågan om skydd mot självinkriminering i första hand aktualiserats i fall där det har varit fråga om den brottsmisstänktes rätt att tåga om omständigheter som kan leda till att han riskerar åtal eller som kan användas som bevis på hans skuld. De viktigaste tillämpningsfallen har gällt förundersökning av brott och brottmålsrättegångar, men det har ansetts att principen kan bli tillämplig även i andra sammanhang. Enligt Europeiska människorättsdomstolens avgörandep Praxis kränker skyldigheten att lämna uppgifter i anslutning till skattedeklarationer och andra administrativa anmälningssplikter inte i sig skyddet mot självinkriminering (t.ex. Allen mot Förenade kungariket 10.9.2002 och King mot Förenade kungariket 8.4.2003). Situationen har dock bedömts på ett annat sätt när en brottsutredning som gäller samma omständigheter pågår samtidigt som den administrativa anmälningssplikten eller när den anmälningsskyldiga inte har kunnat utesluta den möjligheten att de uppgifter som lämnas kan leda till en straffprocess eller kan användas i en straffprocess. Då har den anmälningsskyldiga ansetts ha rätt att tåga och straff som dömts ut för försummelse av

anmälningsplikten har ansetts kränka rätten till en rättvis rättegång (t.ex. Funke mot Frankrike 25.2.1993 punkt 44, J.B. mot Schweiz 3.5.2001 punkterna 47 och 66 och Shannon mot Förenade kungariket 4.10.2005 punkt 38).

7. I människorättsdomstolens avgöranden som gäller trafikövervakning (t.ex. Weh mot Österrike 8.4.2004 punkt 54, O'Halloran och Francis mot Förenade kungariket 29.6.2007 punkterna 57 och 58 samt Lückhof och Spanner mot Österrike 10.1.2008 punkt 55), där det har varit fråga om skyldighet för fordonets innehavare att vid äventyr av straff till polisen anmäla vem som framfört den bil han äger eller innehar under tiden för vissa mindre körförseelser som upptäckts vid trafikövervakningen, har skyldigheten att uppge förarens identitet inte ansetts innebära kränkning av skyddet mot självinkriminering. I dessa fall har det varit fråga om situationer där föraren av en viss bil redan innan skyldigheten att lämna uppgifter uppstod har kunnat iaktas förfara i strid med trafikreglerna. Avgörandena har motiverats inte bara med att det är fråga om att anmäla endast en begränsad omständighet när uppgift om förarens identitet lämnas, utan också med att förare och innehavare av motorfordon som deltar i trafiken har godkänt vissa skyldigheter som hör till denna verksamhet.

Skyddet mot självinkriminering och angivelse av eget brott

8. Skyddet mot självinkriminering ger den som misstänks för brott rätt att tåga och låta bli att svara på frågor och han är inte skyldig att hålla sig till sanningen under förundersökningen eller rättegången. Denna rätt kan komma till uttryck också i något annat mål än det där han är misstänkt. Alla har rätt att låta bli att vittna mot sig själv och vissa närstående när de hörs som vittne. Enligt 17 kap. 24 § 1 mom. rättegångsbalken, som gäller vittnes rätt att tåga, får vittne undandra sig att yppa omständighet eller besvara fråga, varöver vittnet ej skulle kunna yttra sig utan att för åtal utsätta sig själv eller närstående som står i ett visst förhållande till honom. I denna bestämmelse har inte som förutsättning för rätt att tåga ansetts att en straffprocess mot vittnet pågår eller något annat myndighetsförfarande mot honom, utan det räcker med att man utsätter sig för åtal på grund av det man berättat som vittne. Till rätten att inte ange sig själv hänvisas också i förarbetena till 15 kap. 10 § strafflagen om underlåtenhet att anmäla grovt brott (RP 6/1997 rd s. 44), där det konstateras att av de allmänna rättsliga principerna följer att de som bereder ett grovt brott inte själva är anmälningskyldiga. När lagen bereddes har detta ansetts så självklart att det inte behöver nämnas uttryckligen i lagtexten. Dessutom konstateras redan i förarbetena till 16 § regeringsformen, som motsvarade 21 § grundlagen, (RP 309/1993 rd s. 74) att till de rättsskyddsgarantier som avses i bestämmelsen hör bland annat rätten att inte behöva vittna mot sig själv.

I den nämnda regeringspropositionen härleds denna rätt ur den europeiska människorättskonventionen och FN-konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, som uttryckligen gäller rättigheter som tillkommer dem som är åtalade för brott.

9. Högsta domstolen anser att eftersom den åtalade har den rätt som skyddet mot självinkriminering avser att inte medverka till att den egna skulden utreds förutsätter redan följdriktigheten att ingen är skyldig att ange sig själv för ett brott som man begått. Rätten att inte ange sig själv för ett brott måste betraktas som en så central princip i vår rättsordning att den som en del av skyddet mot självinkriminering måste anses omfattas även av det rättsskydd som 21 § grundlagen garanterar.

10. Enligt Europeiska människorättsdomstolens praxis är en förutsättning för att erhålla skydd mot självinkriminering att en misstanke om brott redan riktats mot den som ska skyddas. Enligt människorättsdomstolens avgöranden hindrar inte skyddet mot självinkriminering till exempel att man i beskattningsförfarande vid äventyr av tvång eller straff kräver att den skattskyldiga ska lämna korrekta uppgifter om sina beskattningsbara inkomster (Allen mot Förenade kungariket 10.9.2002, King mot Förenade kungariket 8.4.2003). I de nämnda avgörandena hade brott mot en anmälningsplikt som var förenad med äventyr av straff lett till åtal för skattebrott eller till en skattepåföljd som kan jämföras med åtal för brott. Människorättsdomstolen konstaterade att skyddet mot självinkriminering inte hade kränkts i fallen, eftersom de uppgifter som inhämtats vid äventyr av sanktion inte hade använts för att utreda något annat brott som de sökande skulle ha gjort sig skyldiga till redan innan de felaktiga uppgifterna lämnades.

11. I detta mål är det fråga om huruvida en person som är inblandad i ett trafikbrott är skyldig att ange sig själv för den skadelidande eller polisen. Uppfyllande av denna skyldighet enligt 59 § 3 mom. trafiklagen kan förutsätta anmälan om ett sådant förfarande på grundval av vilket det är skäl att misstänka att anmälaren gjort sig skyldig till ett trafikbrott som är ett annat än försummelsen av anmälningsplikten. I detta avseende skiljer sig skyldigheten från de fall som behandlats av Europeiska människorättsdomstolen och som det hänvisas till i punkt 10, där det inte fanns något separat brott i förhållande till brottet mot anmälningsplikten.

12. Iakttagande av skyldigheten enligt 59 § 3 mom. vägtrafiklagen kan direkt leda till att misstanke om brott uppstår. Även i detta avseende skiljer sig skyldigheten från den skyldighet att anmäla korrekta uppgifter om inkomst som berör skattskyldiga, och som i allmänhet inte leder till direkta misstankar om brott när den iakttas. Av denna orsak kan

skyldigheten enligt 59 § 3 mom. vägtrafiklagen inte jämföras med ovan relaterade fall som gäller den skattskyldigas anmälningsskyldighet, där det avgörande för att skydd mot självinkriminering ska uppstå är huruvida den skattskyldiga vid den tidpunkt då anmälningsplikten uppfylldes redan har varit misstänkt för ett annat brott på det sätt som avses i artikel 6 i den europeiska människorättskonventionen.

13. Såsom framgår av Europeiska människorättsdomstolens praxis är skyddet mot självinkriminering inte en absolut rätt (t.ex. John Murray mot Förenade kungariket 8.2.1996, punkt 47). Detta uttrycker också de avgöranden gällande trafikbrott som nämns i punkt 7. Dessutom kan rätten att inte ange sig själv för ett brott inskränkas eller ge vika när det är nödvändigt att lämna uppgifter om ett brott för att avvärja fara mot liv eller hälsa, varvid avgörandet ska grunda sig på övervägande av de grundläggande och mänskliga rättigheternas betydelse i det aktuella fallet.

14. I 58 § vägtrafiklagen föreskrivs en skyldighet för den som är inblandad i en olycka att hjälpa dem som skadats i olyckan eller dem som är i behov av hjälp. Högsta domstolen har i sitt avgörande KKO 1996:101 ansett att iakttagande av bestämmelsen inte leder till att den som är inblandad i en trafikolycka och misstänkt för brott inte skulle ha de rättigheter som den som är misstänkt är garanterad i FN-konventionen och medborgerliga och politiska rättigheter och den europeiska människorättskonventionen. Det centrala syftet med den nämnda bestämmelsen är att garantera den som lidit personskador rätt till snabb hjälp. Syftet med 59 § 3 mom. vägtrafiklagen är åter, vilket också framgår av förarbetena till lagrummet (RP 74/1979 rd s. 15 vid förslaget till 65 §) att garantera att orsakerna till trafikolyckor och ansvarsfrågorna blir utredda. Syftet med den nu aktuella bestämmelsen är således att skydda den skadelidandes möjlighet att få ersättning för en egendomskada. Högsta domstolen konstaterar att denna bestämmelse gäller en annan situation än Högsta domstolens avgörande om biståndsskyldighet. De ställningstaganden som ingår i avgörandet KKO 1996:101 lämpar sig således inte som sådana för bedömningen av detta fall.

Betydelsen av skyddet för självinkriminering i detta mål

15. A har underlåtit att på det sätt som förutsätts i 59 § 3 mom. vägtrafiklagen anmäla en trafikolycka där han i en parkeringssituation har orsakat en annan persons fordon en ringa ekonomisk skada, men där ingens liv eller hälsa har varit i fara. A har således försummat den skyldighet som föreskrivs i nämnda lagrum.

16. Vid prövningen av om A har haft rätt att förfara på detta sätt kan först konstateras att enligt 59 § 3 mom. vägtrafiklagen skulle anmälan

om olyckan inte ha behövt göras till polisen i första hand, utan det skulle ha räckt med anmälan till den skadelidande. Eftersom syftet med bestämmelsen är att garantera att ansvarsfrågorna i anslutning till olyckor utreds, hade A ändå inte kunnat uppfylla sin anmälningsskyldighet anonymt eller tåga om de händelser som ledde till att egendomen skadades. I praktiken borde han ha anmält även personuppgifterna för föraren av det motorfordon som orsakade egendomsskadorna och alltså sina egna personuppgifter. A hade inte kunnat hindra att dessa uppgifter anmäls vidare till polisen och inte heller annars utesluta den möjligheten att uppgifterna lämnas till polisen. Även om det i de avgöranden som gäller skydd för självinkriminering och som baserar sig på artikel 6 i människorättskonventionen har varit fråga om enbart lämnande av uppgifter till myndigheterna, är det skäl att vid bedömningen av förutsättningarna för en rättvis rättegång, som skyddas i 21 § grundlagen, med sådant lämnande av uppgifter jämställa sådan skyldighet att lämna uppgifter som i själva verket kan leda till att en myndighet får tillgång till uppgifterna. Den aktuella anmälningsskyldigheten kan inte heller direkt jämföras med den i punkt 7 nämnda skyldigheten att anmäla identiteten för den som orsakat mindre förseelser som myndigheterna redan upptäckt.

17. Med hänsyn till lagrummets syfte och innehållet i anmälningsskyldigheten skulle anmälan om olyckan således ha förutsatt att sådana uppgifter lämnats att A i själva verket samtidigt skulle ha blivit tvungen att ange sig själv för den trafikförseelse som han hade gjort sig skyldig till när han stötte till den andra bilen med sin bil. Genom att förfara på det sätt som avses i 59 § 3 mom. skulle A således ha utsatt sig själv för åtal. Han har inte heller kunnat utesluta den möjligheten att de uppgifter som erhållits på basis av anmälan skulle kunna användas mot honom i en eventuell brottmålsrättegång, eftersom lagen inte innehåller någon bestämmelse som förhindrar ett sådant förfarande. Inte heller den omständigheten att det i allmänhet döms ut mycket lindriga straff för trafikförseelser liknande den det var fråga om är någon grund för att åsidosätta skyddet mot självinkriminering.

18. Slutsatsen är redan ovan den att rätten att inte ange sig själv för ett brott är en del av det rättsskydd som 21 § grundlagen garanterar. I detta fall förelåg inga sådana omständigheter eller förhållanden som avses i punkt 13 i domskälen till Högsta domstolens dom och som skulle ha gjort att skyddet mot självinkriminering med fog kunde anses bli inskränkt eller ge vika för att skydda någon rätt som ska anses viktigare. Således är rätten att inte ange sig själv en grund för att befria A från det straffrättsliga ansvar som i den öppna och övergripande 103 § vägtrafiken har föreskrivits även för brott mot anmälningsskyldigheten i 59 § 3 mom. A:s förfarande kan sålunda inte tillräknas honom som brott.

Svensk rättspraxis

Något avgörande från Högsta domstolen i Sverige finns inte. I stället har frågan om smitningsbestämmelsen förenlighet med EKMR prövats vid ett antal tillfällen av Svea hovrätt (se bl.a. B 2265-15, B 8922-15 och B 1368-16) och Hovrätten för Västra Sverige (B 1960-15).

I avgörandet från Hovrätten för Västra Sverige ansåg domstolen inte att bestämmelsen om smitning innebar någon inskränkning av den åtalades rätt till skydd mot självinkriminering eftersom den åtalade vid tidpunkten för gärningen inte var *anklagad för någon brottslighet*. Svea hovrätt anförde å sin sida i domen från 2015 att den åtalade *endast var åtalad* för smitning och att han *inte kan misstänkas för annat brott som har samband med olyckan*. Därför förelåg inget hinder mot att döma honom för smitning.

I Svea hovrätts dom från den 9 maj 2016 utvecklar hovrätten sitt resonemang något ytterligare och anför följande.

Bestämmelsen i 5 § trafikbrottslagen om obehörigt avvikande gäller samtliga vägtrafikanter som, med eller utan skuld, haft del i uppkomsten av en trafikolycka. Vid den tidpunkt då gärningen begås ligger det i sakens natur att någon anklagelse eller formell misstanke om brott inte kan föreligga. Inte heller kan någon myndighetsåtgärd ha vidtagits som påverkar den enskildes situation. Redan på denna grund kan det alltså hävdas att ett åtal för obehörigt avvikande från trafikolycksplats inte står i strid med Europakonventionen och Europadomstolens praxis beträffande rätten att inte lämna; straffrättsligt belastande uppgifter om sig själv jfr Hovrätten för Västra Sveriges dom den 28 september 2015 i mål nr B 1960-15).

Ett iakttagande av skyldigheten i 5 § trafikbrottslagen kan emellertid många gånger leda till att misstanke om brott riktas mot den som efterkommer lagbudet. Inte minst gäller detta om han eller hon har kört bil och är berusad. I sådana fall kan det ifrågasättas om ovanstående tolkning verkligen innebär ett reellt skydd för den enskildes rätt att inte lämna kriminellt belastande uppgifter om sig själv. Det kan mot denna bakgrund diskuteras om skyddet inte i själva verket bör gälla, i fall som

det aktuella, oavsett att någon myndighetsåtgärd ännu inte vidtagits. Jfr rättsfallet HD 2014:67 från Högsta domstolen i Finland i vilket avgörande diskuteras bestämmelsen i den finländska vägtrafiklagen om skyldighet att anmäla trafikolyckor i förhållande till den i finländska grundlagen stadfästa rätten till en rättvis rättegång. Högsta domstolen fann att skyddet mot självinkriminering, vilken ansågs ingå i den av Europadomstolen utvecklade rätten till en rättvis rättegång, utgjorde hinder för att döma en tilltalad för att ha avvikit från en mindre parkeringsolycka utan att ha gjort en anmälan).

Som har angetts i det föregående framgår dock av Europadomstolens praxis att skyddet mot självinkriminering inte är undantagslöst. Det framgår också att det i trafiksäkerhetens intresse ibland även kan vara rimligt att kräva uppgift om en bilförarens identitet. Enligt hovrättens uppfattning får skyldigheten i 5 § trafikbrottslagen, att i mån av förmåga medverka till de åtgärder vartill olyckan skäligen bör föranleda, anses motiverad av ett överordnat intresse att avvärja främst fara för liv eller hälsa. Skyldigheten i samma bestämmelse att uppge namn och hemvist avser för sin del sådana begränsade uppgifter som inte är straffrättsligt belastande.

OB har haft del i en allvarlig trafikolycka. Mot ovanstående bakgrund finner hovrätten att åklagarens ansvarsyrkande, för att han avvikit utan att lämna uppgift om namn och adress eller i övrigt göra vad som krävdes med anledning av olyckan, inte står i strid med hans rättigheter till en rättvis rättegång. OB ska därför, som tingsrätten har funnit, dömas även för obehörigt avvikande från trafikolycksplats.

I domen från den 9 juni 2016 kom hovrätten dock till en annan slutsats på så sätt att den åtalade frikändes från åtalet för smitning. Målet rörde en singelolycka och när det gäller skyldigheten för den åtalade att anmäla händelsen till polisen anförde hovrätten följande.

Eftersom JE var berusad när trafikolyckan inträffade skulle en anmälan till polisen om olyckan sannolikt innebära att misstanke om brott hade riktats mot honom. Normalt ska den som är misstänkt för ett brott inte behöva bidra till utredningen eller bevisningen i målet genom att göra medgivanden eller tillhandahålla belastande material vilket följer av rätten till en rättvis rättegång enligt Europakonventionens artikel 6.1. Skyddet mot s.k. självinkriminering är dock enligt Europadomstolen inte undantagslöst och motstående intressen, såsom trafiksäkerheten,

kan motivera att avsteg görs (se avgörandet O'Halloran och Francis mot Förenade kungariket, den 29 juni 2007).

I det nu aktuella fallet har den personbil som JE körde återfunnits i terrängen i nära anslutning till vägen efter olyckan. Av utredningen framgår inte annat än att de skador som uppstått är begränsade till den egna personbilen. Vid en sådan trafikolycka gör sig motstående intressen såsom skadelidandes möjlighet till ersättning (jfr. NJA 1998 s. 423) eller t.ex. avvärjande av fara för liv och hälsa i regel inte gällande. Vid avsaknad av sådana faktorer som motiverar att olyckan omedelbart anmäls till polisen kvarstår endast effekten att den egna brottsliga gärningen riskerar upptäckt. När den brottsliga gärningen därtill är av relativt allvarligt slag, som t.ex. vid grovt rattfylleri, måste det rimligen krävas ett starkare motstående intresse än annars för att göra undantag från grundläggande rättigheter såsom skyddet mot självinkriminering. Mot bakgrund av det nu sagda kan det inte skäligen begäras av JE att han ska anmäla olyckan till polisen för att undgå ansvar för smitning. Det kan därmed inte anses utgöra en åtgärd som olyckan skäligen bör föranleda. JE ska därför frikännas från ansvar för olovligt avvikande från trafikolycksplats och tingsrättens dom ändras i den delen.

Tingsrättens bedömning

Även om svensk rätt inte innehåller någon uttrycklig bestämmelse som ger var och en rätt att inte behöva bidra till utredningen om sin egen brottslighet är det uppenbart att denna princip har varit avgörande för hur bestämmelser om bl.a. vittnens uppgiftsskyldighet har utformats. Till detta kommer, som ovan redogjorts för, att EKMR ger var och en rätt till en rättvis rättegång, vilket inkluderar att de stater som undertecknat konventionen har garanterat att de ska ge medborgarna ett skydd mot självinkriminering. Detta innebär att huvudregeln och utgångspunkten måste vara den att staten inte får ålägga en enskild att bidra till utredningen om sin egen brottslighet.

När det gäller bestämmelsen om obehörigt avvikande från trafikolycksplats träffar den samtliga personer som varit inblandade i en olycka, vare sig de varit vållande till olyckan eller ej. Bestämmelsen gör heller ingen skillnad på om ett brott har begåtts eller inte. Det skydd som EKMR ger gäller alltså enbart om någon kan misstänkas för ett brott. Det betyder i sin tur att det inte finns något hinder mot att ålägga den som inte varit vållande eller inte kan misstänkas för ett brott att stanna kvar och lämna

uppgifter om t.ex. namn och adress. En annan fråga är då vad som gäller för den som har begått eller kan misstänkas för att ha begått ett brott.

Som framgår av de rättsfall från Europadomstolen som hänvisats till ovan har domstolen generellt hänvisat till att rättigheten uppstår när någon delgetts misstanke om brott. I sammanhanget bör dock noteras att de olika rättsordningar inom vilken konventionen är tillämplig har olika utgångspunkter för när någon delges en misstanke. Som Högsta domstolen i Finland och även Svea hovrätt konstaterat så kan dock de rättsfall som Europadomstolen prövat inte direkt jämföras med den nu aktuella situationen. De rättsfallen kan i stället mer jämföras med den rättighet som gäller för vittnen som hörs under ed i Sverige. I dessa fall tillförsäkrar svensk rätt ett starkare skydd än vad som följer av Europadomstolens praxis. Enligt svensk rätt behöver inte någon brottsmisstanke föreligga utan redan om vittnet själv anser att svaret på en viss fråga skulle innebära att vittnet berättar att vittnet själv eller någon som är närstående till vittnet har begått ett brott så behöver vittnet inte svara på frågan.

Beträffande bestämmelsen om smitning är situationen som sagt annorlunda. Genom att själv behöva ange sin identitet kommer den person, som t.ex. begått ett trafikbrott, i det närmaste automatiskt bli misstänkt för det aktuella brottet och den informationen kommer i de flesta fall bli helt avgörande för om personen kan lagföras för brottet eller inte. Bestämmelsen om smitning kan därför i praktiken sägas innebära ett krav på att rapportera sin egen brottslighet till brottsutredande myndighet. Detta är uppenbarligen inte förenligt med det skydd som EKMR ger mot självinkriminering. När det gäller frågan om när detta skydd inträder anser tingsrätten att det mest rimliga är att i princip jämföra med de bestämmelser som gäller för vittnen i Sverige. Det bör alltså i princip ankomma på personen själv att avgöra när ett uppgiftslämnade skulle innebära ett brott mot skyddet för självinkriminering. I vart fall bör kravet sättas så lågt att om en person, som varit inblandad i en trafikolycka, har anledning att anta att denne gjort sig skyldig till ett brott så har denne rätt att inte lämna uppgifter som kan leda till en brottsutredning mot personen ifråga.

I det nu aktuella fallet har [REDACTED] sammanstött med [REDACTED] bil. [REDACTED] har uppgett att han anser att [REDACTED] körde på honom avsiktligt och att [REDACTED] bär ansvar för olyckan. Detta leder till att [REDACTED] förutom att misstänkas för trafikbrott såsom att inte hållit avstånd till annan trafik eller vårdslöshet i trafik även kan misstänkas för skadegörelse. [REDACTED] har därför haft anledning att anta att han kunde bli misstänkt för brott om han uppgav sin identitet till [REDACTED]. Det skydd som EKMR ger honom mot självinkriminering har därmed inträtt.

Finns det skäl att inskränka rättigheten?

De rättigheter som tillkommer var och en enligt EKMR får i vissa fall inskränkas. När det gäller skyddet mot självinkriminering har Europadomstolen angett att denna rättighet får inskränkas. Som Högsta domstolen i Finland anført får rättigheten inskränkas eller ge vika bl.a. när det är nödvändigt att lämna uppgifter om ett brott för att avvärja fara mot liv eller hälsa, varvid avgörandet ska grunda sig på övervägande av de grundläggande och mänskliga rättigheternas betydelse i det aktuella fallet. Även om avsteg får göras är alltså utgångspunkten att rättigheten finns och ska upprätthållas. Bara om det finns skäl mot att upprätthålla skyddet får stater straffa personer för att de inte följt regler som leder till att de själva kommer att misstänkas och lagföras för brott. Frågan är då om och i vilka fall avsteg kan tänkas få göras när det gäller trafikbrottslighet.

Inledningsvis bör betonas att avvägningen mellan den enskildes grundläggande rättigheter och statens intresse av lagföring i första hand bör göras av lagstiftaren och inte av domstolar. Det bör i stället vara domstolarnas uppgift att i efterhand, i enskilda fall, pröva om den avvägning som lagstiftaren gjort är förenlig med EKMR. I det här fallet är lagstiftningen gammal och någon avvägning har inte gjorts när lagen infördes. Redan detta talar starkt för att lagstiftaren nu borde ta initiativ till en översyn av regelverket. I avsaknad av någon sådan utredning och intresseavvägning

från lagstiftarens sida måste domstolen ändå pröva frågan. Denna prövning blir då självfallet mer självständig och förutsättningslös.

Enligt tingsrätten måste den självklara utgångspunkten vid avvägningen mellan den enskildes rätt och statens intresse av bl.a. lagföring vara hur allvarligt brottet är. Mindre allvarlig brottslighet som normalt leder till penningbötesstraff eller låga dagsböter kan inte anses vara av sådan samhällelig vikt att klara upp att en grundläggande mänsklig rättighet ska åsidosättas för att uppnå detta mål. Ju allvarligare brottet är desto större intresse får staten anses ha av att göra undantag från det skydd som EKMR ger. Samtidigt måste det vid allvarlig brottslighet beaktas att långa fängelsestraff kan bli följden om den enskilde åläggs att i praktiken anmäla sig själv.

I Europadomstolens praxis är en omständighet som kan utgöra skäl för en inskränkning av rätten till skydd mot självinkriminering att det krävs för att avvärja fara för liv eller hälsa. I de flesta trafikolyckor som träffas av den nu aktuella straffbestämmelsen föreligger en mycket begränsad konkret fara för människors liv eller hälsa. Tvärtom är det risken för skada på egendom som är den klart framträdande. Syftet med att de inblandade identifierar sig vid olyckor där inget annat än egendomsskador uppstått är helt enkelt att klarlägga vems försäkringsbolag som har att ersätta skadorna och hur självriskerna ska fördelas. Vid sådana olyckor kan enligt tingsrätten inte behovet av att avvärja fara för liv eller hälsa motivera en inskränkning av rätten till skydd mot självinkriminering. I de fall där allvarliga personskador uppstår är smitningsbrottet oftast att bedöma som ett grovt brott. För detta brott döms vanligtvis till ett kortare fängelsestraff. Det är enligt tingsrätten svårt att se på vilket sätt en kriminalisering av smitning i dessa fall skulle avvärja faran för liv eller hälsa, eftersom den straffbara gärningen inträffar först efter att denna fara uppstått eller förverkligats. Det bör samtidigt beaktas att allvarliga sanktioner såsom fängelsestraff normalt talar emot en inskränkning av det skydd som konventionen ger.

I det nu aktuella fallet har det inte funnits någon konkret fara för liv eller hälsa. Behovet av att [REDACTED] identifierat sig har endast bestått i att klarlägga ansvaret för olyckan såväl straffrättsligt som när det gäller det civilrättsliga ansvaret för de egendomsskador som uppstått. Dessa intressen utgör enligt tingsrätten inte tillräckliga skäl för att inskränka det rättighetsskydd som EKMR ger honom.

Till detta kommer intresset av en så likvärdig rättstillämpning som möjligt av EKMR inom det område som konventionen ska tillämpas. Som tidigare anförts gäller EKMR i många rättsordningar som har olika utgångspunkter och olika system för att pröva brottsanklagelser. Vissa stater som anslutit sig till konventionen har dock mer likvärdiga rättsordningar. När det gäller den finska rättsordningen är den så nära identisk med den svenska som det går att komma. Enligt tingsrätten bör därför avgöranden från högsta instans i Finland, som gäller tillämpningen av EKMR, respekteras och efterföljas även i Sverige i de fall där rättsreglerna är snarlika. Vad gäller den svenska bestämmelsen om obehörigt avvikande från trafikolycksplats är den närmast identisk med den bestämmelse i den finska vägtrafiklagen som Högsta domstolen prövat i det ovan refererade fallet. Domstolen ansåg inte heller att det fanns några tungt vägande skäl för att inskränka rätten till skydd mot självinkriminering i det aktuella fallet. Det bör i sammanhanget noteras att skälen för att straffbelägga smitning i Finland är så gott som identiska med de skäl som anförts för den svenska lagstiftningen.

Någon särskild lagstiftning eller annat rättighetsskydd som ger skäl att göra någon annan bedömning beträffande avvägningen mellan den enskildes rätt och statens behov i Sverige finns inte. Det är därför tingsrättens uppfattning att utfallet av den intresseavvägning som Högsta domstolen i Finland gjort, och som inneburit att det inte finns något skäl att under rådande omständigheter inskränka rätten till skydd mot självinkriminering, bör respekteras och upprätthållas även av svensk domstol. Detta i vart fall så länge något vägledande avgörande från motsvarande instans i Sverige saknas. Att döma [REDACTED] till straff för den gärning som han begått står alltså i

SÖDERTÖRNS TINGSRÄTT

DOM
2016-11-09

B 3962-16

Avdelning 6

strid med den rätt till skydd mot självinkriminering som EKMR ger honom. Till följd av bestämmelsen i regeringsformen kan tingsrätten därför inte döma [REDACTED] för obehörigt avvikande från trafikolycksplats. [REDACTED] ska alltså frikännas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 400)

Överklagandet adresseras till Svea hovrätt men ska ha kommit in till tingsrätten senast den 30 november 2016. Prövningstillstånd krävs.

Fredrik Nydén

Rådman

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I BROTTMÅL

Den som vill överklaga tingsrättens dom, eller ett i domen intaget beslut, ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till tingsrätten.** Överklagandet prövas av den hovrätt som finns angiven i slutet av domen.

Överklagandet ska ha kommit in till tingsrätten **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till tingsrätten och det måste ha kommit in till tingsrätten **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

Samma regler som för part gäller för den som inte är part eller intervenient och som vill överklaga ett **i domen intaget beslut** som angår honom eller henne. I fråga om sådant beslut finns dock inte någon möjlighet till anslutningsöverklagande.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i hovrätten fordras i vissa fall att **prövningstillstånd** meddelas. Hovrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,

3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd krävs och sådant inte meddelas står tingsrättens avgörande fast. Det är därför viktigt att det, i de fall prövningstillstånd krävs, klart och tydligt framgår av överklagandet till hovrätten varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

I vilka fall krävs prövningstillstånd?

Brottmålsdelen

Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva en tingsrätts dom om den tilltalade

1. inte dömts till annan påföljd än böter, eller
2. frikänts från ansvar och brottet inte har mer än 6 månaders fängelse i straffskalan.

Enskilt anspråk (skadeståndstalan)

För att hovrätten ska pröva en skadeståndstalan krävs prövningstillstånd. Från denna regel gäller följande undantag:

Överklagas domen även i brottmålsdelen och avser överklagandet frågan om den tilltalade ska dömas till ansvar för en gärning krävs inte prövningstillstånd för ett till denna gärning kopplat enskilt anspråk i de fall

1. det enligt ovanstående regler inte krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen, eller
2. prövningstillstånd i brottmålsdelen meddelas av hovrätten.

Beslut i övriga frågor

Krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen krävs även prövningstillstånd vid beslut som endast får överklagas i samband med överklagande av domen.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av tingsrättens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av tingsrättens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende tingsrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis, samt

6. om prövningstillstånd behövs, de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att målsäganden eller den tilltalade ska infinna sig personligen vid huvudförhandlingen i hovrätten. Är den tilltalade anhållen eller häktad, ska det anges.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Ytterligare upplysningar lämnas av tingsrätten. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.

Om ni tidigare informerats om att förenklad delgivning kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.